

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. Dr A. B. A. VAN KETEL, PROF. TH. LIMPERG JR., A. NIERHOFF, M. PIMENTEL EN H. R. REDER.

Rubriek Redacteuren: Examen-Vraagstukken: Drs Abr. Mey en Drs J. Paardekooper — Literatuur: Drs S. Kleerekoper — Beslechte Geschillen: Prof. Mr Ch. Zevenbergen — Uit de Financieele Huishouding der Overheid: J. H. Textor — Uit het Buitenland: F. Haarbosch, Ch. Hageman, Drs A. Th. de Lange, Drs W. P. den Turk — Efficiëntie: R. W. Starreveld — Belastingvraagstukken: J. O. van Gruisen — Nieuws inzake Wetgeving, Resoluties en Beslissingen op het gebied der Belastingen: Mr Dr E. Tekenbroek — Repertorium van Tijdschrift-Literatuur: L. A. Bakker, Drs M. Behrens, Drs G. L. Groeneveld en Drs P. James — Buiten de vaste rubrieken werden in de vorige jaargang bijdragen geplaatst van o.a. Drs P. J. H. J. Bos, Prof. Mr S. van Brakel, C. van der Burg, J. P. Croin, Mr P. J. Dam, Drs A. M. Groot, Prof. H. A. Kaag, Prof. Mr P. W. Kamphuisen, W. J. de Langen, Ir W. Maas Geesteranus, J. J. M. H. Nijst, Mr D. Simons, J. E. Spinosa Cattela, Dr J. G. Stridiron

SECRETARIS DER REDACTIE - Mr TH. LIMPERG
HEERENGRACHT 455, AMSTERDAM-C., TEL. 37814

UITGEVER: J. MUUSSES — PURMEREND
TELEFOON 77 — GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDRAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. - NADruk IS GEOORLOOFD. ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS. —

VERSCHEIJNT MAANDELIJKS, BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10.—, FRANCO PER POST F 10.24. BUITEN-
LAND F 10.60. — MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN
JAARGANG —

INHOUD

Indrukken van de Efficiency-tentoonstelling	Blz.	193
door M. Pimentel		
Het Vde Internationale Accountants-Congres te Berlijn (Slot)	„	195
door G. P. J. Hogeweg		
Beslechte geschillen	„	197
Het ontslag van den borg op grond van art. 1885 B.W., door Prof. Mr Chr. Zevenbergen		
De regeling van het accountantsberoep in Denemarken	„	199
door L. van Kampen		
Boekbespreking	„	201
Dr W. L. Valk, „De beheersching der Wereldeconomi- mie”, besproken door Prof. Mr H. W. C. Bordewijk		
Nederlandsch Instituut van Accountants	„	204
Schriftelijk examen accountancy B (Mei 1938)		
Repertorium van tijdschriftliteratuur op het gebied van accountancy en bedrijfshuishoudkunde	„	205
Boekenrepertorium	„	208
Nederlandsch Instituut van Accountants	„	209
Mededeeling		
Ontvangen boekwerken	„	209
Inhoud van den 15en jaargang (1938)	„	210
Bijlage: Stenographisch verslag van den 29en Accountantsdag		

INDRUKKEN VAN DE EFFICIENCY TENTOONSTELLING

Door de Nederlandsche Vereeniging van Importeurs en Fabrikanten van kantoormachines wordt om de drie jaar een „Efficiency-tentoonstelling” gehouden.

Deze gekozen naam is voor een tentoonstelling als de desbetreffende veel te ruim, daar hoofdzakelijk tentoongesteld worden kantoormachines, administratiesystemen etc., hetwelk dus een deel vormt van het zeer omvangrijke gebied, dat door „efficiency” wordt bestreken. Hoewel de vlag de lading overdekt, was de betreffende tentoonstelling zeer interessant.

Hoewel in het algemeen door de importeurs en fabrikanten van kantoormachines, administratiesystemen etc., de wijzigingen, verbeteringen en nieuwe uitvindingen van en aan de door hen gevoerde artikelen onmiddellijk, althans zeer spoedig wereldkundig worden gemaakt, is het bezoeken van een kantoormachinetentoonstelling zeer belangrijk en wel speciaal, omdat men dan in staat is de verschillende machines onderling te vergelijken, hetgeen anders slechts op veel minder efficiënte wijze mogelijk is.

Wanneer wij al die machinale hulpmiddelen vergelijken met de helaas op vele kantoren nog gevolgde handmethoden, komen wij tot de misschien paradoxaal klinkende conclusie, dat op die ouderwetsche kantoren die nog niet of nagenoeg niet gemechaniseerd zijn, toch zoo erg „machinaal” gewerkt wordt.

Overall waar een eenigszins omvangrijke administratie met de hand geschiedt, moeten de boekhouders en andere kantoorbedienden zoo heel veel zuiver machinaal schrijf- en telwerk en overschrijf- en natelwerk verrichten, dat zij slechts een klein percentage van hun tijd kunnen besteden aan werkelijk intellectueele arbeid.

Wanneer machines rationeel worden toegepast, dan wordt het machinale gedeelte met groote snelheid in een korten tijd met machines verricht, zoodat de menschen tijd overhouden om de aldus geboekte posten, respectievelijk verzamelde totalen en bloe verder te verwerken en om de dan verkregen resultaten inderdaad te bestudeeren.

Wanneer wij uitgaan van het beginsel, dat de boekhouding slechts middel is om te geraken tot een bedrijfs-economische beoordeeling van hetgeen in het bedrijf geschiedt, dan zal het duidelijk zijn, dat de hiervoor vereischte rangschikking en analyseering het meest efficiënt door machines kan geschieden.

Verder dient er nog op gelet te worden, dat door de groote variaties, welke thans op het gebied van de kantoormachines bestaan, deze practisch voor de meeste kantoren aan de uit administratief-technisch zoowel als economisch standpunt gezien, te stellen eischen zullen kunnen worden aangepast.

De kantoormachine-tentoonstelling omvat niet alleen het gebied van de meer gecompliceerde boekhoud-machines, doch ook de meer eenvoudige machines zijn hier veelvuldig vertegen-

woordigd, zoals schrijfmachines, telmachines, rekenmachines, duplicators, etc.

Over het algemeen betreffen de wijzigingen, die op het gebied van deze kleinere kantoor-machines plaats vinden, in feite niets anders dan perfectioneringen van de bestaande uitvoering, zoodat op dit gebied betrekkelijk weinig nieuwe uitvindingen te zien zijn. Wel wordt opgemerkt, dat geconstateerd kan worden, dat ook hier het streven aanwezig is, om de handarbeid zoo veel mogelijk te vervangen door mechanischen arbeid. Zoo worden thans b.v. in schrijfmachines volledig elektrische machines aan de markt gebracht, n.l. de Electromatic, terwijl de Burroughs alleen een elektrische wagen heeft. Vanzelfsprekend worden deze machines in diverse uitvoeringen gefabriceerd, zoodat zij niet alleen kunnen worden gebruikt voor het schrijven van brieven, doch door speciale hulpinrichtingen is het mogelijk om met ketting-formulieren te werken, waardoor een snelle facturering mogelijk is. Ook de rationalisatie is doorgevoerd. De Electromatic b.v. demonstreerde een machine, voorzien van speciaal carbon voor het maken van Ormig-moederkaarten, hetwelk een besparing medebrengt ten aanzien van de carbonkosten. Ook in de telmachines zijn de laatste jaren zeer weinig belangrijke veranderingen gekomen. In het algemeen ziet men het streven naar machines van geringe afmeting, die gemakkelijk verplaatsbaar zijn. Verder vindt men vanzelfsprekend het uitgebreide en het meer beknopte toetsenbord. Het feit, dat beide inrichtingen steeds vertegenwoordigd zijn, geeft wel duidelijk aan, dat beide systemen hun eigen voor- en nadeelen hebben. Vanzelfsprekend zal voor sommige werkzaamheden het beperkte toetsenbord een snellere bewerking mogelijk maken dan het z.g. volledige toetsenbord, doch het zal van het werk afhangen, dat met de machines verricht zal dienen te worden, welk van de machines het pleit behoort te winnen.

Voorts moet nog melding gemaakt worden van de verschillende rekenmachines, zooals de Duitse machines Hamann en Mercedes, de Zwitsersche Madas en de Amerikaansche machines Marehant en de Burroughs calculators. Ook deze machines zijn hoe langer hoe volmaakter geworden.

Ook ten aanzien van de boekhoud-machines is betrekkelijk heel weinig nieuws te vermelden. In het algemeen vindt men, dat de desbetreffende machines zoodanig geperfectioneerd zijn, dat slechts bijkomstige vernieuwingen plaats vinden. Een uitzondering vormt de automatische saldeering, die bij de z.g. tellende schrijfmachine werd toegepast. De Mercedes demonstreerde een machine, waarbij het saldo automatisch werd uitgetikt. Opgemerkt wordt, dat dus hier datgene wat vroeger met de hand moest worden gedaan, thans automatisch geschiedt, zoodat de wezenlijke wijziging weer het vervangen van handarbeid beteekent.

De wijzigingen bij de boekhoud-machines betreffen meestal de toepassingsmogelijkheid van meerdere telwerken, zowel verticaal als horizontaal, het verwerken van meervoudige formulieren en „proofsheets”, doch in het algemeen kan worden geconstateerd, dat per saldo de administratieve verwerking van de gegevens door de verschillende soorten machines slechts weinig varieert. Ook hier komt het er op aan, dat van geval tot geval zal dienen te worden vastgesteld, welke machine voor een bepaalde administratie het meest rationeel is.

Ten aanzien van de boekhoud-machines wijs ik nog op het nieuwste model van de „National Cash” met haar speciale controle-inrichting.

Verder was nieuw voor de tentoonstelling de „Cordt” reken- en boekhoudmachine, die zeer vele mogelijkheden biedt, doch ten aanzien waarvan ik mij niet aan den indruk heb kunnen onttrekken, dat deze machine nog niet een geheel voldragen

product is. Met belangstelling zal de verdere ontwikkeling van dit fabrikaat gevolgd kunnen worden.

Het interessantste onderdeel van de tentoonstelling vormde de inzending ponskaartenmachines, vertegenwoordigd door de Hollerith, ten aanzien waarvan de laatste uitvindingen onder den naam van Watsonmachines worden uitgebracht.

Speciaal de Hollerith is in de laatste jaren geweldig gewijzigd. Oorspronkelijk gebouwd als zuiver statistiek-machine, die het mogelijk maakt, na ponsing van gegevens in kaarten, deze op verschillende wijze te recapitulieren en te rubriceren, is deze installatie in de laatste jaren uitgegroeid tot een administratie-machinecomplex van de eerste orde.

In de eerste plaats hebben de wijzigingen betrekking op de omstandigheid, dat het ponsen der kaarten voor het grootste deel geheel automatisch kan geschieden, zoodat de gegevens, die per saldo bijgeponsd dienen te worden tot het uiterste worden beperkt; in de tweede plaats is het mogelijk om met behulp van de betreffende ponsmachine vermenigvuldigingen en dwarstellingen tot stand te brengen, waarvan de uitkomsten automatisch in de kaarten worden geponsd; verder is het mogelijk om de ponskaarten op elke gewenschte wijze te sorteeren en te hersorteeren, ponskaarten tusschen te sorteeren en uit te sorteeren, waarmede men gedurende de laatste jaren een enorme vooruitgang heeft bereikt, in dier voege, dat deze sorteeringsmogelijkheden steeds meer met machines en niet met de hand behoeven te geschieden.

Ook zijn de mogelijkheden van de tabelleermachines steeds verder uitgebreid, zoodat men in staat is om de Hollerith niet alleen te gebruiken voor de z.g. interne verwerking van de gegevens, doch ook, mede in verband met de alphabetische inrichting, voor de samenstelling van stukken, die naar derden worden verzonden, zoodat deze installatie thans aangewend kan worden voor facturering, incasseering, etc., kortom dat de geheele administratieve verwerking grotendeels met behulp van de betreffende installatie zal kunnen worden verkregen.

In dit verband wordt nog gewezen op de omstandigheid, dat door de vorming van z.g. „centrales” de mogelijkheid geschapen is om de voordeelen van de betreffende installatie ook voor de kleinere bedrijven toepassing te doen vinden. Ook deze bedrijven hebben groote behoefte niet alleen aan een vlotte verwerking van de z.g. financieele administratie, waaronder als regel begrepen wordt facturering, verwerking van de in- en verkoopen, etc., doch ook aan uitgebreid statistisch materiaal, hetwelk de leiders van de betreffende onderneming in staat zal stellen om op zeer korten termijn de efficiency van de productie te beoordeelen en die maatregelen te nemen, welke leiden tot het vermijden van „waste” in de toekomst, doch bovendien zullen zij ook het groote belang van een doeltreffend ingerichte verkoop-statistiek gevoelen, welke hun in staat zal stellen om ook ten aanzien van den verkoop de meest mogelijk rationeele organisatie te scheppen.

Voorts wordt nog vermeld, dat ook bij de fotografische apparaten diverse verbeteringen geconstateerd werden. Ook deze installaties, die langzamerhand ook in betrekkelijk eenvoudige vorm voor de kleine bedrijven aangewend zullen kunnen worden, blijken in een behoefte te voorzien.

Tenslotte vermelden wij nog, dat op kantoorinrichting-gebied het staal het hout vrijwel heelemaal vervangen heeft. Getoond werd een uitgebreide collectie stalen archiefkasten en stalen meubelen. Hoewel kantoormeubelen geen administratieve hulpmiddelen in den eigenlijken zin des woords zijn, kunnen practische kantoormeubelen toch in hun gebruik tot vermindering van vele onnoodige bewegingen de mogelijkheid openen.

M. P.